

Рейтинговий звіт ZPSA 003-014 про оновлення кредитного рейтингу

Об'єкт рейтингування:	м. Запоріжжя
Тип рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Рейтингова дія:	оновлення
Дата визначення:	16.08.2016 р.
Дата оновлення:	10.05.2019 р.
Рівень кредитного рейтингу:	uaAA-
Прогноз:	стабільний
Рівень інвестиційної привабливості	uaINV4 (високий рівень)
Рейтингова дія:	оновлення
Дата визначення:	16.08.2016 р.
Дата оновлення:	10.05.2019 р.

Наданий в результаті рейтингового аналізу кредитний рейтинг визначено за Національною рейтинговою шкалою, на що вказують літери **ua** у позначці кредитного рейтингу. Національна рейтингова шкала дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику та призначена для використання емітентами цінних паперів, позичальниками, фінансовими установами, посередниками та інвесторами на фінансовому ринку України.

Висновок рейтингового агентства щодо рівня кредитного рейтингу

Кредитний рейтинг ґрунтується на результатах аналізу економічних та фінансових показників за 2018 рік, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної в розпорядженні комунальної власності та перспективних планів на майбутнє.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, що надана Запорізькою міською радою, а також на іншій інформації, що є в розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства.

Історія кредитного рейтингу

Дата	16.08.2016	08.12.2016	08.06.2017	05.12.2017	24.05.2018	08.11.2018	10.05.2019
Рівень рейтингу	uaAA-	uaAA-	uaAA-	uaAA-	uaAA-	uaAA-	uaAA-
Прогноз	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний
Рейтингова дія	визначення	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження

Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом **uaAA** характеризується дуже високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами.

Знак «-» позначає проміжну категорію (рівень) рейтингу відносно основних категорій (рівнів).

Стабільний прогноз вказує на відсутність на поточний момент передумов для зміни рейтингу протягом року.

Висновок рейтингового агентства щодо рівня інвестиційної привабливості

Рейтинг інвестиційної привабливості м. Запоріжжя ґрунтується на результатах аналізу інвестиційного потенціалу міста та інвестиційного ризику, який пов'язаний з інвестиційною діяльністю на території міста без урахування внутрішніх ризиків, спільних для усіх об'єктів рейтингування на території України.

Рейтинг ґрунтується на інформації, що надана самим об'єктом рейтингової оцінки, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною.

Історія рейтингу

Дата	16.08.2016	08.06.2017	24.05.2018	10.05.2019
Рівень рейтингу	uaINV4	uaINV4	uaINV4	uaINV4
Рейтингова дія	визначення	оновлення	оновлення	оновлення

Об'єкт рейтингування з рівнем рейтингу uaINV4 характеризується високим рівнем привабливості для здійснення інвестицій порівняно з іншими об'єктами рейтингування.

Довідково: За шкалою рівнів інвестиційної привабливості

uaINV5	Об'єкт рейтингування характеризується найвищим рівнем привабливості для здійснення інвестицій порівняно з іншими об'єктами рейтингування.
uaINV4	Об'єкт рейтингування характеризується високим рівнем привабливості для здійснення інвестицій порівняно з іншими об'єктами рейтингування.
uaINV3	Об'єкт рейтингування характеризується привабливістю для здійснення інвестицій на рівні вище середнього порівняно з іншими об'єктами рейтингування.
uaINV2	Об'єкт рейтингування характеризується середнім рівнем привабливості для здійснення інвестицій порівняно з іншими об'єктами рейтингування.
uaINV1	Об'єкт рейтингування характеризується низьким рівнем привабливості для здійснення інвестицій порівняно з іншими об'єктами рейтингування.

Рівень кредитного рейтингу м. Запоріжжя підтримується:

- високим рівнем бюджетної забезпеченості міста: обсяг доходів бюджету м. Запоріжжя без урахування трансфертів у розрахунку на одного мешканця в 2018 році перевищував (на 13,5%) середній показник по місцевих бюджетах у цілому та показники більшості міст України, співставних за адміністративно-територіальним статусом;
- збереженням позитивної динаміки доходної частини бюджету протягом 2015-2018 рр.;
- високим рівнем соціально-економічного розвитку міста: у розрахунку на 1 мешканця переважна більшість показників, які характеризують стан міської економіки та ринку праці (обсяг реалізованої промислової продукції, зовнішньоторговельного товарообігу, прямих іноземних інвестицій, роздрібного товарообороту, а також середньомісячна заробітна плата та рівень зайнятості населення), перевищують середні по країні, що забезпечується роботою підприємств потужного промислового комплексу міста;
- ефективною політикою міської влади стосовно управління місцевим боргом та гарною кредитною історією.

Рівень кредитного рейтингу м. Запоріжжя обмежується:

- суттєвою чутливістю господарського комплексу та бюджету міста до економічних ризиків;
- високою потребою в залученні додаткового фінансування, в тому числі на відновлення об'єктів міської інфраструктури та житлово-комунального господарства;
- складною політичною ситуацією в країні та впливом негативних чинників на фінансовий ринок і нестабільною діловою активністю в окремих секторах економіки країни, що негативно впливає на потенціал зростання та платоспроможність економічних суб'єктів.

Резюме

Загальна інформація про місто

Місто Запоріжжя – місто обласного значення, адміністративний центр Запорізької області, один з найбільш важливих промислових, наукових, фінансових, транспортних та культурних центрів півдня України. Територія міста, що знаходиться у південно-східній частині України на берегах р. Дніпро, охоплює 33 099 га. Протягом 2018 року межі міста не переглядалися. На півночі обласного центру розташовано Дніпровське водосховище, з півдня до міста прилягає Каховське водосховище. Адміністративно територія міста поділяється на сім районів: Олександрівський, Заводський, Комунарський, Дніпровський, Вознесенівський, Хортицький та Шевченківський. Районні у місті ради не створені. Місцеве самоврядування у місті Запоріжжя здійснюється територіальною громадою міста як безпосередньо, так і через Запорізьку міську раду, а також виконавчі органи ради.

Основні показники

Основні показники соціально-економічного розвитку та фінансового стану м. Запоріжжя

Назва показника	2015	2016	2017	2018	Темп росту за ост. період, %
Чисельність наявного населення, тис. осіб (станом на кінець звітного періоду), тис. осіб	756,9	750,7	745,4	738,7	99,1
Середньооблікова чисельність штатних працівників, тис. осіб	229,4	222,8	218,9*	223,5*	102,1
Середньомісячна заробітна плата, грн.	4 470,2	5 379,9	7 211,7*	9 259,5	128,4
Заборгованість з виплати заробітної плати, млн. грн. (станом на кінець звітного періоду)	21,1	43,4	76,0	120,4	158,3
Обсяг реалізації продукції у відпускних цінах, млн. грн.	95 230,1	104 604,4	138 827,0	157 113,8	113,2
Прямі іноземні інвестиції, млн. доларів США (станом на кінець звітного періоду)	880,8	813,1	868,8	855,6	99,0
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. доларів США	3 457,8	2 720,7	3 551,1	4 425,9	124,6
Введено в експлуатацію житла, тис. кв. м	58,9	65,0	48,7	19,1	39,3
Доходи бюджету, млн.грн.	4 379,1	6 067,0	7 997,9	8 651,9	108,2
Видатки бюджету, млн.грн.	4 131,9	5 984,0	8 333,3	9 174,4	110,1
Прямий борг (без урахування позик, залучених з єдиного казначейського рахунку), млн. грн.	0,0	0,0	0,0	453,0	-

* розраховано агентством «Кредит-Рейтинг» на підставі показників Головного управління статистики у Запорізькій області, що надаються окремо за кожний квартал

Соціальна сфера та економіка міста

За чисельністю населення (738,7 тис. осіб станом на 01.01.2019 р.) Запоріжжя належить до великих міст України. Демографічна ситуація в м. Запоріжжі протягом 2018 року характеризувалась зменшенням чисельності наявного населення як за рахунок природного скорочення, так і міграційного відтоку. Зважаючи на структуру та особливості економіки Запоріжжя (значна частина мешканців зайнята на великих промислових підприємствах), показники ринку праці міста перебувають на рівні,

значно вищому за середній по країні: питома вага зайнятих у загальній чисельності наявного населення міста та рівень середньомісячної заробітної плати традиційно перевищують відповідні загальнодержавні показники. Для міста характерною є залежність динаміки розвитку ринку праці від ефективної діяльності містоутворюючих підприємств, передусім металургійного та машинобудівного комплексів, які забезпечують стабільний попит на трудові ресурси та високий рівень офіційної зайнятості. Розвиток ринку праці міста Запоріжжя у 2018 році характеризувався зростанням навантаження на одну незайняту посаду до 9-х осіб (проти 7 осіб станом на початок минулого року). При цьому, вперше за тривалий період часу мало місце зростання середньооблікової чисельності зайнятих, що у свою чергу, позитивно вплинуло на динаміку надходжень податку на доходи фізичних осіб. Рівень зайнятості населення в місті залишався високим: питома вага зайнятих в загальній чисельності наявного населення міста зросла до 30,3% та перевищувала відповідний показник по Україні в 1,7 рази.

Рівень заробітної плати в м. Запоріжжі, як і раніше, суттєво перевищує відповідний загальнодержавний показник. За результатами 2018 року рівень оплати праці збільшився на 28,4% (на 24,8% в середньому по Україні) до 9 259,5 грн. (на 4,4% більше, ніж в середньому по країні). Зростання рівня номінальної заробітної плати та середньооблікової чисельності штатних працівників позитивно впливало на динаміку надходжень податку на доходи фізичних осіб: в 2018 році обсяг надходжень податку збільшився на 25,9% до відповідного показника 2017 року.

Протягом II півріччя 2018 року обсяг боргу за виплатою заробітної плати працівникам міста суттєво скоротився: зі 160,2 млн. грн. станом на 01.07.2018 р. до 120,4 млн. грн. станом на 01.01.2019 р. (з яких 61,9% припадає на економічно-активні підприємства). Основним боржником другий рік поспіль є ПАТ «Запоріжжяобленерго», заборгованість якого виникла внаслідок відсутності обігових коштів в результаті повного вилучення з рахунків компанії коштів для погашення заборгованості минулих років перед «Енергоринком» за купівлю електроенергії. Протягом II півріччя 2018 року борг ПАТ «Запоріжжяобленерго» скоротився майже вдвічі. Співвідношення обсягу боргу до середньомісячного фонду оплати праці становило 5,8%, що відповідає високому рівню заборгованості.

Економічний потенціал Запоріжжя характеризується, передусім, потужним багатогалузевим промисловим комплексом. Місто має розгалужену транспортну мережу, розвинену комунальну інфраструктуру, широку мережу ринкової інфраструктури, фінансових установ, закладів освіти, охорони здоров'я та культури. Рівень диверсифікації міської економіки за видами економічної діяльності, як і в попередніх періодах, помірний. У 2018 році зберігається залежність господарського комплексу та бюджету міста від діяльності провідних промислових підприємств та, відповідно, має місце суттєва чутливість господарського комплексу та міського бюджету до економічних ризиків, як і в більшості інших міст України, на території яких також сформований потужний промисловий комплекс. Основними платниками обов'язкових платежів до міського бюджету є підприємства промисловості (передусім металургійного та машинобудівного комплексів). Протягом 2018 року в Запоріжжі зберігався значний рівень галузевої концентрації джерел наповнення доходної частини бюджету, крім того мала місце залежність від надходжень окремих основних платників: у минулому році обов'язкові платежі від ПАТ «Запоріжсталь» та АТ «Мотор Січ» становили відповідно 8,5% та 5,4% доходної частини бюджету міста

без урахування трансфертів (8,8% та 4,8% у 2017 році). Це свідчить про суттєвий рівень залежності місцевих фінансів від результатів діяльності окремих підприємств.

У 2018 році, як і в 2017 році, більшість показників, що характеризують стан міської економіки та рівень ділової активності, зростали високими темпами. Рівень соціально-економічного розвитку міста Запоріжжя високий, порівняно з багатьма іншими містами України зі співставною структурою економіки та адміністративно-територіальним статусом: основні показники, що характеризують стан місцевої економіки (рівень зайнятості, середньомісячна заробітна плата, обсяг реалізованої промислової продукції, зовнішньоторговельний товарооборот, обсяг прямих іноземних інвестицій) у розрахунку на 1 мешканця суттєво перевищують відповідні середні показники по країні.

У 2019 році зберігаються негативні чинники, що впродовж попередніх років обмежували економічний розвиток та стан фінансового ринку країни, що у свою чергу негативно впливало на потенціал зростання та платоспроможність економічних суб'єктів. На подальший розвиток вітчизняної економіки можуть вплинути: сповільнення розвитку світової економіки, на фоні посилення політики протекціонізму з боку США, загроза ескалації бойових дій на сході, міграційні процеси, відсутність переміщення вантажів через лінію зіткнення у межах Донецької та Луганської областей, обмеження на транзит українських товарів через територію Російської Федерації, а також посилення політичних ризиків напередодні президентських і парламентських виборів.

Промисловий комплекс м. Запоріжжя є базовим з точки зору формування економічного профілю міста та регіону. Виробничу діяльність у місті здійснюють більше 290 великих та середніх підприємств, серед яких є найбільші роботодавці міста та платники податків до місцевого бюджету. Провідними галузями промислового комплексу міста в 2018 році залишалися чорна та кольорова металургія, машинобудування, хімічна галузь, харчова промисловість та постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря.

У 2018 році на розвиток промислового комплексу країни позитивно впливали: сприятлива цінова кон'юнктура на ключових світових товарних ринках вітчизняного експорту (зокрема, ринку чорних металів), розширення торговельного співробітництва з країнами ЄС та зростання економік основних торговельних партнерів України. Починаючи з IV кварталу 2018 року темпи зростання промислового виробництва в Україні уповільнились: стримували динаміку розвитку реального сектору зниження світових цін на продукти харчування (передусім, олію та цукор), а також транспортно-логістичні проблеми, в тому числі через ескалацію конфлікту з РФ в Азовському морі. При цьому зберігались негативні фактори, що впливали на фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання, на їх зовнішньоекономічну діяльність протягом попередніх чотирьох років: збільшення вартості енергоресурсів, зростання цін на сировину, матеріали, товари, складність отримання кредитних ресурсів.

Протягом 2018 року вплив негативних чинників на результати діяльності основних підприємств промислового комплексу міста Запоріжжя та обсяги надходжень податків та зборів до міського бюджету був помірним: обсяги реалізації промислової продукції зросли майже за усіма основними галузями (крім постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря), а основні промислові підприємства суттєво збільшили

обсяги перерахування податків та зборів до міського бюджету. Протягом 2018 року підприємствами міста було реалізовано продукції на суму 157,1 млрд. грн., що на 13,2% більше за відповідний показник 2017 року в фактичних цінах, та у розрахунку на одного мешканця в 3,6 рази перевищило загальнодержавний показник.

Промислова спеціалізація міста Запоріжжя визначається, насамперед, експортоорієнтованими металургійним та машинобудівним комплексами, які є найбільш уразливими до змін зовнішньоекономічної кон'юнктури. Головними статтями експорту товарів є чорні метали (дві третини), а також машини, обладнання та механізми. Протягом минулого року вплив негативних чинників на обсяги зовнішньої торгівлі підприємств міста був помірним – зовнішньоторговельний товарооборот у м. Запоріжжі зростав як за рахунок збільшення поставок експорту (на 18%), так і імпорту (на 40%). За результатами 2018 року обсяг зовнішньої торгівля товарами та послугами підприємств Запоріжжя склав понад 4,4 млрд. доларів США, що у розрахунку на 1 мешканця в 2,4 рази перевищує середній показник по країні та на 24,6% більше за відповідний показник 2017 року.

Найбільш привабливими для іноземних інвесторів залишаються підприємства машинобудування, харчової промисловості, металургійної промисловості, торгівлі та операції з нерухомим майном. У 2018 році мало місце незначне зменшення обсягу прямих іноземних інвестицій, залучених в економіку міста. Загалом станом на 31.12.2018 р. в економіку міста було залучено 855,6 млн. доларів США прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал), що в розрахунку на одного мешканця перевищує середній показник по країні в 1,5 рази.

Протягом 2018 року в місті реалізовувались інвестиційні проекти провідними підприємствами промислового комплексу (в тому числі ПрАТ «Дніпроспецсталь» та Компанією «Карлсберг Україна»). Тривала модернізація та реконструкція виробничих потужностей на таких промислових підприємствах міста: АТ «Запорізький феросплавний завод», КП «НВК «Іскра», ПрАТ «Дніпроспецсталь», ТОВ «Запорізький титано-магнієвий комбінат», ПрАТ «Запоріжжкокс». Основними джерелами капіталовкладень є власні кошти підприємств та організацій, проте питома вага інвестицій, здійснених за рахунок коштів місцевого бюджету, також суттєва. Щорічно Запорізька міська рада здійснює суттєвий обсяг капіталовкладень на оновлення міської інфраструктури. Загальна сума капіталовкладень, освоєних протягом січня-вересня 2018 року на об'єктах міста Запоріжжя за рахунок усіх джерел фінансування, склала 5,4 млрд. грн., що в розрахунку на 1 мешканця на 9% менше відповідного середнього показника по країні.

Динаміка розвитку будівельної галузі міста Запоріжжя протягом минулого року в цілому була позитивною, хоча темпи зростання окремих основних показників, які характеризують розвиток галузі, уповільнились. Обсяги виконаних будівельних робіт у 2018 році становили 2 254,8 млн. грн. (майже 60% від загальнообласного обсягу), що у фактичних цінах на 24,6% більше аналогічного показника 2017 року. У 2018 році було прийнято в експлуатацію 19,1 тис. кв. м житла (в тому числі 4 багатоквартирні будинки та 1 гуртожиток). У розрахунку на 1 000 осіб наявного населення, як і в попередніх періодах, цей показник поступається відповідному показнику по країні в цілому.

Комунальна власність та комунальне господарство

Житлово-комунальному господарству м. Запоріжжя, як і для переважної більшості міст України, притаманний високий рівень зношеності основних засобів (зокрема, житлового фонду), об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури міста. Міська влада щороку виділяє кошти на фінансування заходів у сфері житлово-комунального господарства та приділяє особливу увагу інвестиційним програмам та програмам розвитку міжнародного співробітництва, в тому числі з міжнародними фінансовими організаціями. При цьому обсяги бюджетного фінансування галузей «Житлово-комунальне господарство» та «Будівництво» в м. Запоріжжі є вищими ніж у більшості інших міст України, співставних за чисельністю населення.

У 2018 році відбувався поетапний перегляд тарифів на послуги з централізованого опалення за окремими постачальниками, водопостачання та водовідведення, а також було встановлено тарифи на вивезення побутових відходів для різних груп споживачів. Рівень покриття тарифами в 2018 році покращився за послугами з утримання прибудинкових територій та будинків, але за послугами з опалення та гарячого водопостачання та водопостачання і водовідведення був нижчим за 100%. Протягом 2018 року рівень оплати населення за отримані комунальні послуги був невисоким, що призвело до зростання рівня боргу. Загальний обсяг заборгованості населення за житлово-комунальні послуги (без урахування послуг із постачання електричної енергії та газопостачання) у розрахунку на 1 мешканця становив 1 464,5 грн., що, враховуючи динаміку зростання вартості енергоносіїв, відповідало високому рівню боргу.

Запорізька міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності. У власності територіальної громади м. Запоріжжя перебуває значна кількість об'єктів, у тому числі таких, що становлять комерційний інтерес. Протягом 2018 року Запорізька міська рада здійснювала продаж земельних ділянок та майна, а також продовжила передачу в оренду об'єктів комунальної власності. Загалом, за результатами минулого року питома вага надходжень від операцій з майном та землею комунальної власності (продаж та оренда) у структурі доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів становила 12,6%, що на 2,5 в. п. менше аналогічного показника 2017 року.

Бюджет міста

Бюджет м. Запоріжжя – бюджет місцевого самоврядування. Запоріжжя є містом обласного значення, зведений бюджет міста включає бюджет одного рівня – міський. Організація бюджетного процесу в місті здійснюється відповідно до Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік та інших законодавчих актів. У місті Запоріжжі забезпечується висока ефективність фінансової політики, дотримуються норми чинного законодавства у цій сфері, забезпечується оперативність прийняття та реалізації управлінських рішень.

Доходи бюджету м. Запоріжжя формуються за рахунок податкових надходжень, неподаткових надходжень, доходів від операцій з капіталом, цільових фондів та трансфертів. Податкові надходження (найбільш прогнозовані та передбачувані джерела формування доходів) мають найбільшу питому вагу у структурі бюджету м. Запоріжжя, що свідчить про високий рівень самостійності та добрий стан місцевих фінансів. Динаміка доходної частини бюджету міста Запоріжжя (без урахування трансфертів) протягом 2012-2018 рр. була позитивною. Рівень бюджетної забезпеченості також зберігається на високому рівні у порівнянні з іншими містами країни – співвідношення обсягу доходів бюджету міста в розрахунку на одного мешканця до середнього показника по місцевих бюджетах у цілому (без урахування трансфертів) за результатами виконання бюджету в 2018 році становило 113,5% (114,1% у 2017 році, 123,9% у 2016 році, 112,8% у 2015 році), що перевищує показники більшості міст України з аналогічним адміністративно-територіальним статусом та структурою економіки.

Для бюджету міста Запоріжжя характерним є значний рівень галузевої концентрації джерел наповнення доходної частини загального фонду: підприємства, які входять до металургійного та машинобудівного комплексів формують вагомий обсяг доходної частини бюджету міста. Рівень самостійності бюджету залишається високим, залежність від базової дотації відсутня. Як і в попередніх періодах, м. Запоріжжя зберігало статус міста-донора – з бюджету міста щорічно перераховується реверсна дотація до державного бюджету, яка потім спрямовується на фінансування інших місцевих бюджетів з недостатньою фінансовою спроможністю. У 2018 році з бюджету міста Запоріжжя було перераховано 351,3 млн. грн. реверсної дотації до державного бюджету, на 2019 рік передбачено перерахування зазначеної дотації в обсязі 375,3 млн. грн. – на 6,8% більше, ніж в попередньому бюджетному періоді.

Бюджет м. Запоріжжя за результатами виконання в 2018 році мав позитивне сальдо операційного балансу за загальним фондом (801,9 млн. грн.), обсяг якого збільшився в порівнянні з відповідним показником 2017 року на 5,5%, що було зумовлено високими темпами зростання податкових та неподаткових (крім відсоткових платежів банків за користування тимчасово вільними бюджетними коштами) надходжень загального фонду. Така динаміка була забезпечена як зростанням податкових надходжень податку та збору на доходи фізичних осіб, єдиного податку, плати за надання адміністративних послуг та плати за оренду комунального майна. За спеціальним фондом обсяг операційних доходів перевищив обсяг операційних видатків на 74,6 млн. грн.

Бюджет міста за підсумками 2018 року виконано з дефіцитом обсягом 531,5 млн. грн., у тому числі профіцит загального фонду склав 783,1 млн. грн., спеціальний фонд виконано з дефіцитом обсягом 1 314,6 млн. грн. Джерелом покриття дефіциту спеціального фонду були кошти, що передаються із загального фонду до бюджету розвитку, та надходження коштів внутрішнього запозичення, залученого до бюджету розвитку (кошти за кредитними угодами з ПАТ «Укргазбанк» та ПАТ «Державний ощадний банк України», укладеними в 2018 році).

Ліквідність бюджету міста за результатами 2015-2016 рр. перебувала на високому рівні за загальним фондом та на помірному рівні за спеціальним фондом. Протягом 2017 та 2018 років ліквідність загального та спеціального фондів бюджету міста була не високою, але достатньою. Зважаючи на достатні показники ліквідності, до бюджету

міста не залучалися короткотермінові позички з єдиного казначейського рахунку на покриття тимчасових касових розривів за загальним фондом.

Протягом 2018 року до доходної частини бюджету міста надійшло 8 651,9 млн. грн., що на 8,2% більше, ніж обсяг надходжень 2017 року. Податкові надходження (найбільш прогнозовані та передбачувані джерела формування доходів) мають найбільшу питому вагу у структурі бюджету м. Запоріжжя, що свідчить про високий рівень самостійності та добрий стан місцевих фінансів. За результатами 2018 року обсяги надходжень за більшістю джерел наповнення бюджету міста зростали, а рівень виконання річного плану за доходами був достатнім. Уточнений річний план за доходами в цілому за результатами 2018 року було виконано на 100,9%, у тому числі відповідні планові показники доходної частини загального фонду бюджету міста виконані на 99,8%, спеціального фонду – на 143,4%.

Обсяг видаткової частини бюджету міста Запоріжжя за результатами 2018 року становив 9 174,4 млн. грн. та збільшився на 10,1% проти відповідного попереднього бюджетного періоду. Затверджений на 2018 рік план за видатками бюджету було виконано на 99%. Зважаючи на позитивну динаміку доходної частини бюджету міста, а також залучення запозичень до бюджету розвитку міста, обсяг фактично профінансованих видатків зростав за переважною більшістю основних напрямів (за виключенням культури і мистецтва, а також будівництва та регіонального розвитку). Найбільшими темпами зростали видатки за такими основними галузями, як «Житлово-комунальне господарство» та «Транспорт». Основним напрямом видатків бюджету залишається фінансування установ бюджетної сфери (освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального забезпечення, культури і мистецтва, фізичної культури і спорту), органів місцевого самоврядування, а також житлово-комунального господарства, будівництва та транспорту. Значні обсяги видатків здійснюються також за напрямом «Інші програми та заходи, пов'язані з економічною діяльністю».

Обсяги капітальних видатків, що здійснюються з бюджету міста, та їх питома вага у структурі видаткової частини перевищують відповідні показники бюджетів інших міст, співставних за чисельністю населення та адміністративно-територіальним значенням. Питома вага капітальних видатків у видатковій частині бюджету міста несуттєво скоротилася порівняно з 2017 роком (до 15,3%), але перебувала на вищому за середній рівні. Питома вага захищених статей в обсязі видатків загального фонду бюджету в аналізованому періоді, за даними міської ради, залишається високою – 65,5% загального обсягу видатків.

Бюджет міста Запоріжжя на 2019 рік було затверджено 19.12.2018 р. Доходну частину бюджету міста Запоріжжя затверджено на 2019 рік у обсязі 8 455,4 млн. грн., що на 2,3% менше за фактичне виконання у 2018 році. Плановий обсяг видатків бюджету міста на 2019 рік встановлено в обсязі 8 391,2 млн. грн. (на 8,5% менше, ніж фактичний обсяг у 2018 році). Бюджет міста на 2019 рік прийнято з профіцитом загального фонду обсягом 903,3 млн. грн. (напрямок використання – передача коштів до бюджету розвитку). Спеціальний фонд бюджету міста затверджено з дефіцитом у сумі 903,3 млн. грн., джерелом покриття якого є кошти, що передаються із загального фонду, а також профіцитом обсягом 52,1 млн. грн., який має бути спрямований на погашення позик від банківських установ відповідно до укладених угод. У поточному році (у лютому та березні) до бюджету міста неодноразово вносились коригування.

Основними джерелами доходної частини бюджету міста у 2019 році залишатимуться податок та збір на доходи фізичних осіб, податок на майно (в тому числі орендна плата за землю та земельний податок з юридичних та фізичних осіб), єдиний та акцизний податки та трансферти. Бюджетом міста передбачено помірні темпи зростання обсягу податкових надходжень до показників минулого періоду (на 11,5%), що буде забезпечено, в тому числі, збільшенням надходжень податку на доходи фізичних осіб (на 15,9%).

Боргові зобов'язання міста

Боргова політика Запорізької міської влади визначається потребою у залученні додаткового фінансування для реалізації проектів із відновлення міської інфраструктури. Запорізька міська рада має позитивний досвід випуску та погашення облігацій внутрішньої місцевої позики й проводить зважену та ефективну боргову політику. Станом на початок минулого року заборгованість за запозиченнями, залученими до бюджету розвитку, була відсутня. В 2018 році було прийнято рішення міської ради та здійснено внутрішнє запозичення до бюджету міста на загальну суму 500,0 млн. грн. у формі укладання відповідних кредитних договорів з двома вітчизняними банками. Мета запозичення – залучення коштів для фінансування видатків бюджету розвитку міста, спрямованих на створення, приріст, оновлення стратегічних об'єктів довгострокового користування та об'єктів, спрямованих на задоволення інтересів мешканців міста, зокрема, видатків на розвиток аеропорту, оновлення рухомого складу міського громадського транспорту, реконструкцію та капітальний ремонт автомобільних доріг тощо. Вибірка кредитних коштів станом на 01.01.2019 р. становила 453 млн. грн. Пряме боргове навантаження доходної частини бюджету міста (без врахування заборгованості за середньостроковими позиками перед державним бюджетом) перебувало на низькому рівні та становило 8,6% фактичного обсягу доходної частини міського бюджету (без урахування трансфертів) у 2018 році. Рівень консолідованого боргу, як і в попередніх періодах, також залишився низьким.

На даний час Запорізькою міською владою також ведеться робота щодо залучення кредитних та грантових ресурсів для реалізації спільних проектів із міжнародними фінансовими організаціями: ЄБРР, Європейським інвестиційним банком та Німецьким державним Банком розвитку (KfW).

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг м. Запоріжжя підтверджено на рівні **uaAA-**, прогноз «стабільний». Рівень інвестиційної привабливості м. Запоріжжя визначено на рівні **uaINV4** (високий рівень).

Голова рейтингового комітету

М. Б. Проценко

Начальник відділу рейтингів небанківських установ

О. К. Самойлова

Додатки

Бюджетні показники м. Запоріжжя в форматі бюджетного балансу, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2015	2016	2017	2018
Податкові надходження	2 153 975,5	3 342 412,7	4 163 060,9	4 895 557,7
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	220 410,9	275 199,4	322 444,3	340 820,8
Отримані трансферти на здійснення поточних видатків	1 972 728,1	2 340 188,1	3 394 341,0	3 389 403,5
Операційні надходження всього	4 347 114,5	5 957 800,1	7 879 846,3	8 625 781,9
Поточні видатки на заробітну плату, використання товарів та послуг та інші поточні видатки	2 211 433,9	2 697 081,8	3 808 000,2	4 430 765,2
Поточні трансферти та соціальне забезпечення	1 389 692,2	2 264 496,5	3 198 702,0	3 318 490,2
Операційні видатки всього	3 601 126,1	4 961 578,3	7 006 702,1	7 749 255,4
Операційний баланс	745 988,5	996 221,8	873 144,1	876 526,5
Фінансовий дохід	69,6	82 195,5	91 362,6	7 485,1
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	0,0	0,0	0,0	17 099,9
Фінансовий баланс	69,6	82 195,5	91 362,6	-9 614,8
Поточний баланс	746 058,0	1 078 417,3	964 506,7	866 911,7
Капітальні надходження	31 875,7	26 978,4	26 722,9	18 638,6
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	0,0	0,0	0,0	0,0
Капітальні надходження всього	31 875,7	26 978,4	26 722,9	18 638,6
Придбання основного капіталу	104 133,9	408 307,7	481 471,7	409 085,7
Капітальні трансферти	424 798,3	614 130,2	845 174,2	998 926,8
Капітальні видатки всього	528 932,2	1 022 437,9	1 326 645,9	1 408 012,5
Капітальний баланс	-497 056,6	-995 459,5	-1 299 923,0	-1 389 373,9
Баланс після капітальних видатків	249 001,5	82 957,8	-335 416,3	-522 462,3
Надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла (з урахуванням повернення)	1 866,1	3 444,4	7 942,1	9 061,3
Профіцит/дефіцит	247 135,3	79 513,4	-343 358,4	-531 523,5
Фінансування	-247 135,3	-79 513,4	343 358,4	531 523,5
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Дані Запорізької міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Основні джерела фінансування бюджету м. Запоріжжя, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2015	2016	2017	2018
Профіцит/дефіцит	247 135,3	79 513,4	-343 358,4	-531 523,5
Фінансування	-247 135,3	-79 513,4	343 358,4	531 523,5
Зміни залишків	-247 569,7	-81 985,4	343 386,8	80 034,1
залишок на початок року	238 784,3	486 354,0	568 339,4	224 952,5
залишок на кінець року	486 354,0	568 339,4	224 952,5	144 918,4
Фінансування за рахунок казначейського рахунку	0,0	0,0	0,0	0,0
Залучення	0,0	0,0	0,0	0,0
Погашення	0,0	0,0	0,0	0,0
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	0,0	0,0	0,0	0,0
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	0,0	724 000,0	605 000,0	0,0
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	0,0	-724 000,0	-605 000,0	0,0
Фінансування за борговими операціями	0,0	0,0	0,0	453 000,0
Запозичення	0,0	0,0	0,0	453 000,0
Погашення	0,0	0,0	0,0	0,0
Інші розрахунки	434,4	2 472,0	-28,4	-1 510,6
кошти, що передаються до бюджету розвитку	0,0	0,0	0,0	0,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Дані Запорізької міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Основні показники виконання доходної частини загального фонду бюджету м. Запоріжжя, тис. грн.

Показник	2015 (виконано)	2016 (виконано)	2017 (виконано)	2018 (план)	2018 (виконано)	% виконання річного плану	Темп росту до відп. періоду, %
Податок на доходи фізичних осіб	1 292 220,6	1 937 866,9	2 487 427,0	3 100 000,0	3 132 075,8	101,0	125,9
Плата за надання адміністративних послуг	14 048,9	20 972,2	38 573,5	46 630,0	46 377,5	99,5	120,2
Державне мито	9 566,3	7 721,6	876,6	740,0	815,1	110,2	93,0
Податок на прибуток підприємств комунальної власності	18 307,2	27 669,7	46 056,0	24 000,0	24 383,3	101,6	52,9
Збори за спеціальне використання природних ресурсів (до 01.01.2015 р. - крім плати за землю)	130,9	331,9	3,5	2,2	2,3	102,9	64,4
Акцизний податок	181 145,0	247 459,8	276 877,9	279 000,0	278 800,6	99,9	100,7
Податок на нерухоме майно (за виключенням податку та орендної плати за землю, транспортного податку)	14 019,1	23 964,9	34 198,4	44 800,0	46 202,6	103,1	135,1
Податок та орендна плата за землю з юридичних та фізичних осіб (до 01.01.2015 р. - плата за землю)	430 260,2	773 985,4	870 122,5	837 000,0	842 734,1	100,7	96,9
Транспортний податок з юридичних та фізичних осіб	8 954,3	4 473,0	3 697,7	5 200,0	5 216,3	100,3	141,1
Відсотки банків за користування тимчасово вільними бюджетними коштами	0,0	82 114,3	91 294,0	7 350,0	7 350,3	100,0	8,1
Єдиний податок	192 118,8	307 312,9	422 430,4	536 500,0	540 710,3	100,8	128,0
Місцеві податки й збори, крім єдиного податку та податків на нерухоме майно	-1 048,5	132,8	467,7	600,0	622,2	103,7	133,0
Екологічний податок	17 850,7	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
Плата за оренду цілісних майнових комплексів	20 290,8	20 378,1	21 592,9	28 400,0	29 115,2	102,5	134,8
Інші надходження загального фонду	10 244,1	15 022,3	20 075,5	17 277,8	18 987,3	109,9	94,6
Разом доходів	2 208 108,5	3 469 405,8	4 313 693,8	4 927 500,0	4 973 392,8	100,9	115,3
Трансферти з державного бюджету	1 969 036,1	2 327 448,8	3 303 453,2	1 410 158,4	1 410 158,4	100,0	42,7
Трансферти з місцевих бюджетів	2 880,9	2 739,2	6 241,2	2 023 221,1	1 963 061,3	97,0	31 453,3
питома вага трансфертів в загальній сумі доходів, %	47,2	40,2	43,4	41,1	40,4	98,4	93,1
Усього загальний фонд	4 180 025,4	5 799 593,8	7 623 388,2	8 360 879,5	8 346 612,5	99,8	109,5

Джерело: Дані Запорізької міської ради

Додаток до рейтингового звіту № 4

Основні показники виконання доходної частини спеціального фонду бюджету м. Запоріжжя, тис. грн.

Показник	2015 (виконано)	2016 (виконано)	2017 (виконано)	2018 (план)	2018 (виконано)	% виконання річного плану	Темп росту до відп. періоду, %
Податки на власність	17,2	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
Екологічний податок	X	19 215,4	21 779,8	23 800,0	24 810,2	104,2	113,9
Інші неподаткові надходження	687,6	891,5	1 033,1	1 100,0	1 172,9	106,6	113,5
Доходи бюджету розвитку (без врахування коштів, що передаються із загального фонду), у тому числі:	44 182,3	34 207,4	30 625,9	22 238,2	24 309,5	109,3	79,4
- надходження коштів від приватизації майна	5 857,6	23 240,9	12 384,6	9 550,0	9 601,9	100,5	77,5
- надходження коштів від продажу землі	25 847,2	3 613,5	14 272,5	7 100,0	8 999,7	126,8	63,1
- кошти від повернення кредитів, наданих з відповідного бюджету, та відсотки, сплачені за користування ними	17,4	70,3	14,4	9,3	10,3	111,2	71,8
- дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є майно територіальної громади, комунальна власність	59,2	79,0	0,0	78,9	79,0	100,1	-
- кошти пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту, отримані відповідно до Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності"	12 400,9	7 203,8	3 954,4	5 500,0	5 618,5	102,2	142,1
Відсотки за користування довгостроковим кредитом, що надається з місцевих бюджетів молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла	2,1	2,8	16,4	47,1	54,6	115,9	333,6
Власні надходження бюджетних установ	153 161,4	193 075,5	235 406,3	143 222,0	238 676,4	166,6	101,4
Цільові фонди	172,6	9 987,5	1 035,5	123,7	85,6	69,3	8,3
Разом доходів	198 223,3	257 380,1	289 896,9	190 530,9	289 109,3	151,7	99,7
Трансферти з державного бюджету	811,1	0,0	67 908,6	5 718,7	0,0	0,0	0,0
Трансферти, які передаються між місцевими бюджетами різних рівнів або між бюджетами однієї підпорядкованості	0,0	10 000,0	16 738,0	16 682,9	16 183,8	97,0	96,7
Усього спеціальний фонд	199 034,4	267 380,1	374 543,5	212 932,5	305 293,2	143,4	81,5

Джерело: Дані Запорізької міської ради